

מסורת הש"ס

(א) ר"ה ג: ג: (ב) זמנים קומ: (ג) ג' ש"ס סנהדרין סט: (ד) רש"י ד"ה בר תמן וכו' (ה) מנחות מט: (ו) מנחות מט: (ז) [נעלי לא:]: (ח) ש"ך לעיל (ט) ר"ל שגט יהודה כ"ה: (י) ש"ך לע"ב,

הגהות הב"ח

(א) גמ' והתקינו נבאליס: (ב) רש"י ד"ה בר תמן וכו' בשנה שניה לליאת: (ג) ד"ה והללגל וכו' בגמלא הס"ד ואח"כ מ"ה תמידין ומוספין בו קס"ד כרי: (ד) ד"ה ארבעה וכו' ששה שיהיו מנוקדין:

מוסף רש"י

דקתני כדי לשבת. משמע קמן, כלומר שרצוי לג' ימים, ולא קבני לשבת. דליתוי משמע לניקן שגט וכו' ימים טובים של ר"ה (מנחות ג.) הדרין ע"ך אין נקדיבין ר"מ אומר נעדר. אם אמר ישראל ערש עלי, נותן ערש כפי שגט של עמיס, אבל לא מעריך. אבל אם אמר העמיס ערש עלי או ערך אחרים עלי לא אמר כלום (לעיל ה:).

רבינו גרשום

יהויריב ראש (דהוא היה ראש לכל המשמרות) כדכתיב בדברי הימים: [ועולם ובעל ועולם במדבאי שביעית והא דקדישא דהוה ליה בשיאת בשבוע הא לא שיקא דהנך חשב שני קמייאת דבנו בית שני עד דפליק עורא וקדש שמיטת ויובלות לא קא חשיב דכתיב באיין בפילת עד תרחין שנין לרדיוש דברתיב ושיציא ביהא דאנא עד יום תלת ליהא אחר הדא שנת שית ארבעה או חמשה משום הכי נקט הנין שלשה ימים דצעו ששה תמידין: (א) ארבעה ימים קודם שחיעה. ומשום הכי צעין ששה לעולם דבשעת חינוך נתנו שס ששה (ו) מנוקדין

וכן חרים וכן פשחור וכן אימר. ויהויריב שזכ לא עלה: רב אשי אמר. לעולם וכן בשניה (א) אמונאי שביעית קאי ורבנן היא ודקא קשיא לך לעיל [יב:]: דבשביעית חרוב לא קשיא דשית שני קמאי מננין הבית עד דסליק עורא וקידש ארץ ישראל לא מנו שמיטין ויובלות דל שית שנין משני הבית משכחת שנת ת"כ בשביעית כינוד ארבע מאה (ושית שנין) תמניא יובלי וארבע סרי שני תרי שזועי ובשנת תכ"א שהיא מונאי שביעית חרב: ומנלן דעד שית שני לא סליק עורא דכתיב **באדין צטילס וגו'**. אלמא בשנת שמיס לדריוש התחיל הבנין: **ובכיו ושיזיא ציפא וגו'**. אלמא בשנת שש נשלם הרי חמש (טו) שנים ובאותו זמן לשנה הצאה שהיא שנה ששית לבנין עלה עורא וצא לירושלים כחדש אב ועד תשרי שהוא שצט לבנין לא התחיל למנות: בר סמנן **ניי מרסי**. דמשילוח מרגלים עד שנכנסו לארץ אינו אלא ג' ל"ח לבד משנת השילוח דהא (ט) בשניה לליאת מנרים שסתלחו: מולא **משכחת ארבע עשרה שנה אחרי אשר הוכסה העיר**. דליהוי יובל אי לא מדלית ארבע עשרה לכיוש ולחינוך: **בתנ"י מפשעה נטווח**. לא אתפרש טעמא: והללגל לבדו. כלל אחד היה שס ולא יותר וטעמא מפסי בשגמ' [ע"ב]: **גב' (א) קס"ד כדי לשבת ולשני ימים טובים** דווקא קאמר דלכיו צעינן ששה שאס יבאו יחד שבת ושני ימים טובים של ראש השנה ולא יוכלו לבקר יהו להס חילים (טו) מומונים: **צעמלא קאי**. דככל ימות השנה נמי צעינן ששה ולא משום שנת וראש השנה אלא משום דצן גב גב וכדמפרש בסמוך [שס]: **סימנא צעמלא**. שלא טענה בגירסא שלא תשנה ארבעה או חמשה משום הכי נקט הנין שלשה ימים דצעו ששה תמידין: (א) **ארבעה ימים קודם שחיעה**. ומשום הכי צעין ששה לעולם דבשעת חינוך נתנו שס ששה (ו) מנוקדין

תמידין ומוספין טובא הוו (א) תנא בעלמא קאי ואתמידין לחוריה קאי ומאי **כדי לשבת (ז) ולימים טובים סימנא בעלמא** וה"ק אין פוחתין משישה מלאים המבוקרים

מרגלים היה צסוק הארצעים שהרי שנות כלב דין לא מצינו וכשעברו ישראל את הירדן הוה בר תמנין נכי חד ומנא להש"ס הא דז' כיבשו וז' חילקו ואמר רבי דלא צא הכחז לכסום אלא לפרש דמה לנו לשנות כלב אם לא להודיענו צודאי שז' כיבשו וז' חילקו:

באי' כרי אשבת סימנא בעלמא. הכא מפרש מעיקרא דכדי לשבת סימנא צעמלא אכל צמנחות פרק הסכלת (דף מט: ושס) לא אמר הכי עד צמסקנא דקאמר התס אמר רבינא לרב אשי הני ששה שצעה הוו דהא איכא צפרא דחד צצבתא יסו דווקא נקט לשבת וה"פ אם היו צ' ימים ראש השנה ציוס החמישי וציוס ששי ציוס הראשון יצקרו התמיד שהוא ארבעה ימים קודם שחיעמו של ה' צצבת ושל יוס ו' שהוא שני לר"ה יצקרו ציוס שני שהוא ד' ימים קודם שחיעמו וכן של שנת מנבקרו ציוס ג' ופרין צצעה הוו דהא איכא צפרא

דחד צצבתא שגס הוא טעון ציקור ד' ימים קודם שחיעמו וא"כ היאך יפחתו מזו':

י' ומוסיפין עד עיזם עד כמה אמר רב הונא ואמרי ל"ה בו'. ואמר רבי דהא ודאי פשיטא שיוכלו להוסיף עד (טו) העולם אלא צעי עד כמה יהא הידור מנאו וא"ל לתפס יותר אחר כהנים אמר רב הונא עד ק"כ דהא אשכחן צקרא (דה"צ ה) שחפשו אחריו ק"כ כהנים לתקוע צחוצרות ולא יותר אי נמי דהא פשיטא דאין מוסיפין עד העולם שאס יוסיפו יותר עירצוב קלא אמר רב הונא

עד ק"כ כהנים יכולו להוסיף דהא אשכחנא צקרא דלא חיישינן לעירצוב קלא :

אין נערכין פרק שני ערכין

י' משמרתו של יהויריב בשניה מי הוא. הקשה רבינו אלחנן דהא אמרי' צ"ק (דף ק:). נתן הכסף לידעיה ואת האשם ליהויריב אלמא שהיה צבית שני ויש לומר דהא מתני' מיתניא (יז) סמוך לבית ראשון אי נמי לא יהויריב דווקא אלא (יז) המשמר תחת יהויריב : **שאפ"י** משמרתו של

יהויריב עיזא. פרש"י ששזכ לא עלה וזכו תימה דמנא ליה ששזכ לא עלה דהא משמע שיכול לעלות מדקאמר שאפ"י משמרתו של יהויריב עולה ועוד הקשה רבינו אלחנן דהרצה עלו (יז) ואין פשוט לנו שלא עלה ואמר רבי דמכל מקום יכול להיות שעלה יהויריב והכא קא פריך הכי משמרתו של יהויריב צשניה מי הוא (ז) כי כ"ד היו אלו נגד המשמרות שלא עלו שחלוקות לארבע ועשרים משמרות ושימטו מחתיים : **הנך שית עד דפליק עורא** וקדיש אא קחשיב. לניך עיון למאי דפירשמי דכי נמי גלו השבטים מנו נמי יובלות כדי לקדש השמיטין א"כ צגלות דצנל קודם דסליק עורא נמי היו מונין ואמאי התחילו למנות כי סליק עורא וי"ל דלא דמי דודאי (ט) צעוד ישראל על אדמתם כי נמי אין יובל נוהג שמיטה נוהג צחרישה וזריעה והיו מקדשין אכל צגלות לא היו מקדשין כלל שביעית וז"ע דכי א"כ צגולה היו צריכין לקדש שביעית מפני שמיטת כספים שנוהגת צין צארץ צין צחולה לארץ ואס הוא קי דשביעית אינו מלוי ציוצול כי נמי ישראל צגלות ואין כלל על אדמתן למא לא ימנו שמיטין כמו מקלח ישראל על אדמתן ואף על גב דלוי כל יושביה עליה מונין שביעית אף עלגב שאין מונין יובל:

אותו זמן אשנה הבאה. שהוא שלש גלו (ועשרים) צאדער עלה עורא מצנל ועלה ירושלים כחדש החמישי שאחר צמהלך הדרך מחדש אדר עד חדש אב:

כלב כמה היו בר תמנין נבי תרתין. והקשה רבינו אלחנן (כז) והא מנין לנו שצשנה שניה דווקא היה כלב צן מ' שנה דלא הוה כי עצר ישראל את הירדן צר תמנין נכי תרין (גו) שמא התחיל שנת הארצעים אחרד שלו ובשילוח

כיבשו וז' חילקו ואמר רבי דלא צא הכחז לכסום אלא לפרש דמה לנו לשנות כלב אם לא להודיענו צודאי שז' כיבשו וז' חילקו:

י' משמרתו של יהויריב בשניה מי הוא. הקשה רבינו אלחנן דהא אמרי' צ"ק (דף ק:). נתן הכסף לידעיה ואת האשם ליהויריב, לאו דוקא יהויריב אלא משמרה שמשמה במקום יהויריב ונקט יהויריב לפי שזמן משמרתו היתה ידועה להם, וכן נמי הא דקאמ' בשליח סוכה (נו:). משמר בילגה וישבב משמרות שמששו במקומם קאמר ע"כ: ד"ח ומוסיפין וכו' ואמר רבי. ג"ב וכן פירש הרא"ש דיל דו"ל תימא והא עד עולם תנן, וי"ל דפשיטא ליה דיכול להרבות עד עולם אלא ששאל עד כמה ליום יש לחזר שיהא השיר מתוקן וכו', אינ' ידע שאין להוסיף לעולם משום ערובך קלא אלא ששאל כמה יהיו ולא מערבב קלא ע"כ:

פרק שני ערכין

יג.

בב א מיי' פ"י מהל' שמיטה ויובל הלכה ג:
בב ג מיי' פ"א מהלכות ממדין הלכה ט:
בר ג מיי' פ"ב מהלכות כלי המקדש הלכה ד:

תורה אור השלם

- באדין בטלת עבדות בית אלקא די בירושלם וזקות בטלא עד שנת תרתין למלכות דררשש מלך פרס: עורא ד כי ששיציא ביתא דנה עד יום תלתא לירח אדר די היא שנת שת למלכות דרררשש מלכא: עורא ו טו וקאב ירושלם בחרש דתמישוי הא שנת השביעית למלך: עורא ד ח
- בעשרים ותמש שנה לגיתנו בראש השנה בצעור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר ארבעה הוציר בצעם היום הוה היתה עלי די יי וקאב אתר שוקה: יחזקאל ס א
- בן ארבעים שנה אבבי בשלח משה עבר יי אתי מקדש ברנע לרגל את דתאין ואשבב אתו דקר באשר עם לבב: יחזשע ד ז
- ותמה הנה היתה יי אותי באשר דבר זה ארבעים ותמש שנה מאן דבר יי את דקרבר הוה אל משה אשר חלק ישראל במדבר ועתה הנה אנכי היום בן תמש ושמונים שנה: יחזשע ד י

שינויי נוסחאות

[א] אימר התנו נבאליס (ש"ס), [ב] אשאלה הכי נמי אשאריא (ש"ס), [ג] צספוק אלהא, (ש"ס), [ד] צ"ל די היא, [ס] אומר (ש"ס), [ז] מנאל (ימיות משנמנסו מנו נתקן) (ש"ס), [ח] ועשה הבה אנכי (ש"ס), [ט] עזר ישראל ירדן (ש"ס), [ת] כי קא מפליגי מלכות כליל (ש"ס), [י] לשבת ולשני ימים טובים (ש"ס), [יא] עד לעולם אין (ש"ס), [יב] ומשעשה כטווח (ש"ס), [יג] לעולם והללגל לבד (ש"ס), [יד] גמי לשבת ולשני ימים טובים של ר"ה תמידין (ש"ס), [טז] לשבת ולשני ימים טובים (ש"ס), [יז] צ"ל ארבעה, [טח] צ"ל אלו, [יט] מתחיל בזמן בית הראשון (ש"ס), [יח] צדפורל אלא משמרה המשמרת תחת, [יט] ואיך כל"ל, יעביץ, [כ] גי' ס"י בסדר היום אלא המשמרות של אלו שחילקום וכו' וכן הוא לצ"ק ואינ' שפנינו הוא ע"פ הכרש"ק, [כא] צ"ק מ"ז ועיין צעורא ז פ"ח פ"י רש"י שפירש צאחד לתפס יסין היה תחלת עליה מצנל ע"ש, [כב] אלחנן הא מנין (ש"ס), [כג] גי' צ"ק מפ"י: שמא התחיל שנת הארצעים שלו בשנה ראשונה ובשילוח כ' (וכ"ה בש"ס) (פ"י מנאל שנת השילוח היה כלב מ"א שנים ול"ח שנכנסו לארץ) וכשעברו כ"י, [כד] צדפורל לא מנינן, [כז] גי' צ"ק אי דוקא, [כח] עד לעולם אלא (ש"ס),